

כתובות דף כב - הביאור המשולב

מקראה - גמרא ד"ה רש"י רש"י ביאור משולב

כב.

תרי ותרי נינהו שני הדיינים כי אמרי לא גזל
הוו להו תרי ותרי הם שניים נגד שניים
והוי ספק ולא מתכשר בהכי להיות דין, דקי"ל
לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים ואף
מוציאי הערער שהשלישי פסול לדון היו שניים :
הגמרא ממשיכה לדון אי ערער איזה סוג פסול
מדובר, האם **דפגם משפחה** שהעידו עליו
שהוא עצד ועצד פסול לדין ולעדות ופסולו נלמד
מ'ק' ו'מאשה שפסולה כדאמר בפ' החובל (ב"ק
פח.) ושם נאמר למסקנא שזה נלמד משניים,
מגזלן ואשה או מגזלן וקטן:

דוחה הגמרא שבפגם משפחה הוי רק **גלוי**
מלתא בעלמא הוא משחתמו את האשרתא
קיום השטר אמאי אין מעידין עליו מאי חשד נוגע
בעדות איכא, הכא דבר זה האם הוא עדיין עבד או
לא לריכין הן לזכר, ודבר העשוי לגלות הוא שיצדקו
אחריו האם הוא עובד אצל אדון עד שיצורר הדבר,
ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן, עניין מעשי
להשיאו אישה, ואין אלא מגלי דבר בעלמא שהוא
לא עבד, וזה רק לצורך לצרפו כדיין שלישי לקיום
שטר : לעולם אימא לך ערער דגולנותא ואמנם
זה עדות מעשית המחייבת ממון וקאמרי הני
ידעינן ביה אלא שהם אינם מכחישים ואומרים
שלא גזל, אלא שיודעים **דעצד תסובה** על דרכיו
וגם קיים והשיב את הגולה :

א"ר זירא הא מלתא הדברים שאני הולך
לומר מרבי אבא שמיע לי שמעתי ממנו
ואי לאו רבי אבא דמן עכו ואם לא רבי אבא דמן
עכו שהזכירה לי לאחר זמן: **שכחתי שכחתי:** ג'
שייבנו לקיים את השטר **ומה אחד מהם עד**
שלא חתמו: ולא הספיקו לחתום על שטר הקיום,

במקרה זה צריכים לשנות מנוסח שטר הקיום
הרגיל ו **לריכין למיכתב** [כו'] **במותב תלתא**
הוינא וחד ליתוהי כשהתכנסנו לקיים השטר
היינו שלשה, ואחד איננו **דקיום השטר בשלשה**
והרואה שנים חתומין זו יאמר שצננים קיימוהו:
ובאופן זה חתימת השניים הנותרים מאשרת
שהיו שלשה שקיימו את השטר
אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה שטר
דנן נפק לקדמנא כי דינא תו לא לריך ואם
כתוב באשרתא, ששטר זה הגיע לפנינו לבית
הדין, לא צריך להוסיף ולכתוב שאחד איננו **ללא**
מקרי כי דינא בליר מתלתא: דאינו נקרא בית דין
בפחות משלשה, ואף שלבסוף חותמים רק שניים,
שואלת הגמרא ודלמא בית דין חצוף הוא,
וכדשמואל, דאמר שמואל שנים
שדנו דיניהם דין, אלא שנקרא ב"ד חצוף, על
פי דברי שמואל יש אפשרות לכנס בית דין רק
של שניים, ואמנם הוא נקרא בית דין חצוף, ובכל
אופן להלכה אין פוסקים כך וצריכים שלשה
לקיום שטרות.

מתרצת הגמרא **דכתיב ביה** שכתוב בשטר
כי דינא דרננא אשי וכך מוכח שהוא
בית דין חשוב של שלשה, ומסביר רש"י שלא
דווקא שזה היה כתוב בשם הבית דין אלא **אורחא**
דמילתא נקט הגמרא תפסה בשמו **שהוא היה רבנא**
אשי ראש ישיבה במתא בעיר מחסיא **כימי רב נחמן**
בר יצחק, שהוא מרא דשמעתא שהוא אמר דין זה
דודאי כי דינא דרב אשי לא עבדין בתרין: שהבית
דין של רב אשי בוודאי לא היו מקיימים שטר
בשניים בלבד.

ממשיכה הגמרא לשאול על כך ודלמא רבנן
דבי רב אשי כדשמואל סבירא להו
שאפשר לעשות מעשה בית דין בשניים בלבד,

מתרצת הגמרא **דכתיב ביה ואמר לנא רבנא**
אשי לאזדקוקי ליה ולקיומי שנכתב
 באשרתא במפורש שרב אשי בעצמו ביקש לקיים
 השטר, **דכיון דרב אשי גופיה הזקיקן איכו ודאי**
לתלתא אמר, והיות ורב אשי עצמו ביקש לקיים
 השטר בוודאי הצריך שלשה כפי שנפסק לדינא,
ומביא רש"י פירוש נוסף **ויש מפרשין ואמר לנא**
רבנא אשי וכתובת שמו בלבד מוכיחה
 שהם **תלתא נינהו** והוא אחד מהם, דוחה רש"י
 פירוש זה **ולא נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון**
 שאם רב אשי אחד מהם **מאי ואמר לנא דכתבי**
ניה: לצורך מה כתבו התיבות "ואמר לנא" מה
 אמר להם, אם הוא אחד מהשלשה (ולדבריהם
 היה צריך לכתוב לקדמת בית דינא ורבנא אשי):
מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי
וגרושה אני ורוצה להינשא, הרי היא
נאמנת שהפה שאסר כשאמרה שהיא אשת
 איש **הוא הפה שהתיר** שחזרה ואמרה גרושה
 אני **ואם יש עדים שהיתה אשת איש**, ואסורה
 להינשא לאחר **והיא אומרת גרושה אני** ומותרת
 לשוק **אינה נאמנת**, ואין מתירין לה להינשא עד
 שתביא עדים שפנויה היא, **אמרה נשציתי לצין**
העוזדי כוכבים: והרי נאסרת לכהונה בכך, אבל
 כשממשיכה ואומרת **וטעורה אני שלא נבעלתי**
לעוזד כוכבים: נאמנת ומותרת לכהן: שהפה שאסר
הוא הפה שהתיר, ואם יש עדים שנשבית לבין
 העכו"ם **והיא אומרת מהורה אני שלא נבעלתי**
אינה נאמנת ואסורה לכהן, ואם משנשאה צאו
עדים בגמרא מפרש שהי"א קאי: האם דין זה שבאו
עדים אחר שנשאת הוא לגבי אשת איש שאומרת
גרושה אני, או לגבי שבויה לכהן שבאו עדים
שנשבית הרי זו לא תצא:
גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה
שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נסתי
לאיש הזה לאשה, ומשמעות הפסוק דכשהאב
אומר את בתי נתתי - לאיש - אסרה לכל העולם
דלא ידעינן למאן, כי משמע כל איש ואיש ולא
 מסויים **וכי אמר הזה התיירה לו: הזה התיירה**
 לבעלה שהוא האיש המסויים.

שואלת הגמרא - **למה לי קרא למה צריך לזה**
לימוד מפסוק הרי סברא היא - הוא
אסרה והוא שרי לה האב אסרה לכל כשאומר
שנתקדשה ומתירה למקדש מתרצת הגמרא -
אלא כי איצטריך קרא לברדב הונא אמר רב
דא"ר הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור
אם צמו כשהיא קטנה או נערה שצידו לקדשה
(משא"כ משבגרה) כדאמרי' צפ' נערה שנתפתה
מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאוסרה
על הכל: מן התורה שנאמר את בתי נסתי אלמא
בדידיה תליא נתינה היות וכתוב בתי נתתי ולא ביתי
לקח האיש וכו' והימניה קרא למימר הכי: והתורה
האמינתו לומר כך, ואם כן לאיש הזה למה לי כיון
דלאו להפה שאסר מיצעי ליה: שזאת סברא, אלא
שלימוד האיש הזה מיבעי ליה לברתני ר' יונה
דתני ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה הזה
ולא ליצם אם הו"א שם רע על נישואי אחיו לאחר
מות אחיו שעכשיו אשתו נופלת לפניו לייבום
והוא אומר עליה עלילות דברים שאין היצם נידון
כמו"א שם רע ליענש צמאה כסף והכי מוכח לקמן
צפרק נערה:

ת"ר האשה שאמרה אשת איש אני ולפיכך
אני אסורה על כולם וחזרה ואמרה פנויה
אני ומותרת להינשא נאמנת,

שואלת הגמרא - **והא שוויה לנפשה חתיכה**
דאיסורא והרי עשתה עצמה כחתיכת
איסור ואיך ניתרת

אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא
לדבריה משל וטעם למה אמרה תחלה
מקודשת אני:

וראיה מברייטא שאומרת כך - תניא נמי הכי
אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה
פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא
לדבריה נאמנת הו"א ונתנה אמתלא נאמנת:
ומעשה נמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה
בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה, ואמרה
להם מקודשת אני, לימים לאחר זמן עמדה
וקידשה את עצמה, אמרו לה חכמים מה
ראית לעשות בן, אמרה להם, בתחלה שבאו

שואלת הגמרא - מכרי בכל אופן הרי הם תרי ותרי נינהו ולפיכך זה ספק הבא עליה דינו **באשם תלוי** קאי מפני ש **זא על ספק** אשת איש שהוא ב **כרת**: ואם כן תצא,

א"ר ששת כגון שנשאת **לאחד מעדיה** שאמר **מת, דאין אשם תלוי חלא למי שלבו נוקפו** מחמת הספק **וזה** העד שקידשה הוא **אומר צרי לי** שמת ולפיכך אין לבו נוקפו ואינו מתחייב בקרבן אשם:

ושואלת הגמרא **היא גופה באשם תלוי** קיימא הרי גם האישה מתחייבת באשם, עונה הגמרא, שגם לגבי האישה מדובר **באומר צרי לי אין לצי נוקפי שצרי לי** מפני שעבר זמן רב וחילו היה קיים היה **זא**:

אמר רבי יוחנן שנים אומרים מת, ושנים אומרים לא מת, הרי זו לא תנשא, מחמת הספק איזו מהם עדות אמת, ואם נשאת לא תצא, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא,

שואלת הגמרא מאי שנא רישא מה שונה הדין הראשון בספק עדות מיתת הבעל, פסק רבי יוחנן - אם נשאת לא תצא ומאי שנא סיפא בספק עדות שגירשה אם נשאת תצא, **אמר אבוי - תרגמה** תפרש להא דר' יוחנן: **צעד אחד ולאו שנים איתמר**, לא דיבר

רבי יוחנן על עדות של שנים **חלא עד אומר כו'** ועד אומר כו': ולכן ברישא של דבריו בעדות על מיתת הבעל, עד אחד אומר לא מת ועד אחד אומר מת **הימנוהו רצון כצי תרי** האמינו חכמים כעדות שניים לומר מת, כדאמרינן ציממות צהאשה מתוך חומר שהחמרת עליה צקופה שאם בא בעלה אתה נותן עליה כל הדברים האלו שנאמר שם במשנה שתצא מזה ומזה ומפסידה כתובה וכו', הקלתה עליה בתחלתה להתירה לינשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה שפיר: וכדעולא וכדברי עולא - דאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים העד שאומר שמת נחשבת לעדות שניים והאי

עלי אנשים שאינם מהוגנים לא ישרים, אמרתי מקודשת אני, כדי שיניחוני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי, וזו הלכה העלה רב אחא שר הבירה המוציא ומביא והממונה על שערי משכן הסנהדרין שמקום מושבם היה כבירה וארמון כלשכת הגזית בבית המקדש הנקרא בירה לפני חכמי באושא אחד מעשרה מקומות שגלתה הסנהדרין והיה בזמן התנאים, ואמרו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת,

בעא מיניה שמואל מרב הקשה שמואל לרב בעניין דומה, אישה ש **אמרה טמאה אני אמרה לבעלה נדה אני**: וצריך לפרוש ממנה וחזרה ואמרה לו **טהורה אני לא הייתי נדה**: מהו, מה דינה, האם מותרת לבעלה ללא טבילה, אמר ליה אף בזו אם נתנה

כב:

אמתלא לדבריה נאמנת וגם באופן זה אם מסבירה טעם מדוע שיקרה בהתחלה נאמנת, והוא ג"כ משום הפה שאסר הוא הפה שהתיר, תנא מיניה ארבעים זימנין הלכה זו הוא חזר ולמד ממנו ארבעים פעם ואפילו הכי **לא עזב שמואל עובדא כנפשיה פעם אחת אמרה לו אשתו** כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטעלה: וכך החמיר רק לעצמו.

ת"ר שנים עדים אומרים מת בעלה ושנים אומרים לא מת, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה, הרי זו לא תנשא, מחמת הספק שמא היא אשת איש ואם נשאת **לא תלא ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו**: ומסביר רש"י שהגמרא תשאל הרי זו עדות של שניים נגד שניים ומדוע לא תצא, רבי מנחם בר יוסי אומר תצא, אמר רבי מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תצא אם נשאת בזמן **שזאו עדים** אותם **שאמרו לא מת**: והיא אשת איש ואסורה ואח"כ הלכה ונשאת דינה שתצא, אבל נשאת על פי העדים שאמרו שמת בעלה, ואח"כ באו עדים שלא מת לא תצא,

תסמוך על האפשרות שיש לה להכחיש ומינסבא
על פי עדים הללו מספק, ולא מירתתא למידק שפיר
שאינה גרושה באמת:

שואלת הגמרא ומי חציפה כולי האי שאשה
אע"פ שלא נתגרשה תאמר בפני
בעלה גרשתני והאמר רב המנונא האשה
שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה אין
אשה מעיזה פניה בפני בעלה ולפיכך היא
אומרת אמת שגרשה,

מתרצת הגמרא הני מילי שאומרת גרשתני
ונאמנת היבא דליבא עדים דקא
מסייעי לה כשאין עדים שמסייעים לה לשקר,
וזה רק היא כנגד בעלה אבל היבא דאיבא עדים
דקא מסייעי לה עדי השקר שאמרו שנגרשה
מעיוה ומעיוה לשקר בפני בעלה ולומר גרשתני,
ועוד פירוש לדברי רבי יוחנן רב אסי אמר -
בגון דאמרי עדים עכשיו מת היום: עכשיו
גירשה, והחילוק הוא מפני שעדות על מיתה
ליבא לברורה אם אמרו טבע צמים, או אכלו ארי,
אין אנו יכולין לזרר הדברים, הלכך לכתחלה לא
תינשא, ואם ניסת לא תלא כרצנן, וכשניסת לאחד
מעדיה: כפי שהעמיד רב ששת את הברייטא לעיל,
אבל עדות גירושין שאמרו היום נתגרשה איבא
לברורה אפשר לברר אם נכונה דאמרינן לה
אם איתא דהכי הוה שאומרים לה שאם באמת
כך היה **אחוי** לן **גיטין** הראי לנו הגט **דנשעתא**
פורתא לא מהימנא למימר אירכס לי שבזמן מועט
לא נאמנת לומר כבר אבד לי הגט:

תנן רבנן אישה שאין אנו יודעים אם היא
פנויה או אשת איש, ובאים שנים אומרים
נתקדשה והרי היא אשת איש ואסורה להינשא
ושנים אומרים לא נתקדשה והיא פנויה
הרי זו לא תנשא לאחר: מחמת הספק ואם
נשאת לא תצא, אשת איש ש שנים אומרים
נתגרשה, ומותרת להינשא ושנים אומרים לא
נתגרשה ואסורה הרי זו לא תנשא לאחר ואם
נשאת תצא

דקאמר לא מת והעד השני שאומר לא מת הוה
ליה חד וזאת עדות יחיד ואין דבריו של אחד
במקום שנים, אי הכי אפי' לכתחלה נמי תנשא,
ומדוע פסק רבי יוחנן שלכתחילה לא משום **דרב**
אסי ציצמות צפ' שני: ששם רב אסי הביא פסוק
זה כטעם על משנה שעניינה גם כן נישואין
בחשש איסור, דא"ר אסי הסר ממך עקשות
פה ולזות שפתים הרחק ממך ומפרש רש"י
במשלי (פרק ד פסוק כ"ד) הסר ממך עקשות
פה. לא תעשה דבר שילעיזו בו הבריות ויעקימו
עליך פיהם: עקשות פה. לשון עקום כמו תם
אני ויעקשני (איוב ט) ובמשנה שיניה עקומות
ועקושות: ולזות שפתים. עקמימות שפתים שלא
ירחיבו הבריות פה עליך:

אבל ה סיפא של דברי רבי יוחנן שעד אחד
אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא
נתגרשה **תרווייהו נאשת איש קמסהדי שניהן**
מעדיין נאשת איש היתה: כי גם האומר שנתגרשה
מודה שהייתה אשת איש, והרי זה כמו שיש
כאן שני עדים שהיא אשת איש והאי דקאמר
נתגרשה הוה ליה חד ורק אחד אומר שנתגרשה
ואין דבריו של אחד במקום שנים.

פירוש נוסף לדברי רבי יוחנן, רבא אמר -
לעולם תרי ותרי נינהו מדובר בעדות
של שניים נגד שניים וראה ר' יוחנן דבריו של
ר' מנחם בר יוסי שאמר בברייטא למעלה שאם
נשאת תצא רק בגירושין ולא ראה ולא סבר כך
במיתה ולכן לא תצא מאי מעמא ומה הטעם
החילוק, בעדות לגבי מיתה אינה יכולה מכתשתו
אם יבא בעלה מתברר שהעדות שהעידו שלא מת
היא האמת אינה יכולה לומר מת אתה, הלכך אי
לאו דברי לה שמת ואם לא שברור לה ומרגישה
שבעלה מת מירתתא ולא מינסבא מפחדת ולא
תנשא לאחר: אבל גרושין יכולה מכתשתו אם
יבא בעלה ויאמר לא גירשתיך, היא תאמר ותוכל
להכחישו בפניו ולהעזיז לומר גירשתיך, הלכך אי
שרית לה אם תתיר לה להינשא סמכה להכחשה

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות כב.

תרי ותרי נינהו שני הדיינים כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי הם שניים נגד שניים והוי ספק ולא מתכשר בהכי להיות דיין, דקי'ל

לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים ואף מוציא הערער שהשלישי פסול לדון היו שניים:

הגמרא ממשיכה לדון אי ערער איזה סוג פסול מדובר, האם **דפגם משפחה** שהעידו עליו שהוא עבד ועבד

פסול לדין ולעדות ופסולו נלמד מ ק"ו מאשה שפסולה כדאמר בפ' החובל (ב"ק פח.) ושם נאמר למסקנא שזה נלמד משניים, מגזלן ואשה או מגזלן וקטן:

דוחה הגמרא שבפגם משפחה הוי רק **גלוי מלתא בעלמא** הוא משחתמו את האשרתא קיום השטר אמאי אין

מעידין עליו מאי חסד נוגע בעדות איכא, הכא דבר זה האם הוא עדיין עבד או לא לריכין הן לברר, ודבר העשוי לגלות הוא שיצדקו אחריו האם הוא עובד אצל אדון עד שיצורר הדבר, ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן, עניין מעשי להשיאו אישה, ואין אלא מגלי דבר בעלמא שהוא לא עבד, וזה רק לצורך לצרפו כדיין שלישי לקיום שטר: לעולם

אימא לך ערער דגולנותא ואמנם זה עדות מעשית המחייבת ממון וקאמרי הני ידעינן ביה אלא שהם אינם מכחישים ואומרים שלא גזל, אלא שיוודעים **דעבד תשובה**

על דרכיו וגם קיים והשיב את הגולה: א"ר זירא הא מלתא הדברים שאני הולך לומר מרבי אבא שמיע לי

שמעתי ממנו ואי לאו רבי אבא דמן עכו ואם לא רבי אבא דמן עכו שהזכירה לי לאחר זמן: שכתפה שכתפה: ג' שישבו לקיים את השמר ומס אחד מהם עד שלא חתמו:

ולא הספיקו לחתום על שטר הקיום, במקרה זה צריכים לשנות מנוסח שטר הקיום הרגיל ו לריכין למיכתב [כו']

במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי כשהתכנסנו לקיים השטר היינו שלשה, ואחד איננו דקיום השטר בשלשה שהיו שלשה שקיימו את השטר: אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה צריך להוסיף ולכתוב שאחד איננו דלא מקרי בי דינא מלתא: דאינו נקרא בית דין בפחות משלשה, ואף שלבסוף חותמים רק שניים, שואלת הגמרא ודלמא בית דין חצופה הוא, וכדשמואל, דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין, אלא שנקרא ב"ד חצופה, על פי דברי שמואל יש אפשרות לכנס בית דין רק של שניים, ואמנם הוא נקרא בית דין חצופה, ובכל אופן להלכה אין פוסקים כך וצריכים שלשה לקיום שטרות.

מתרצת הגמרא דכתיב ביה שכתוב בשטר בי דינא דרבנא אשי וכך מוכח שהוא בית דין חשוב של שלשה, ומסביר רש"י שלא דווקא שזה היה כתוב בשם הבית דין אלא אורחא דמילתא נקט הגמרא תפסה

תרי ותרי נינהו: כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי דקי'ל לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים: דפגם משפחה. שהעידו עליו שהוא עבד ועבד פסול לדין ולעדות ק"ו מאשה כדאמר בפ' החובל (ב"ק פח.): גלוי מילתא בעלמא הוא. משחתמו אמאי אין מעידין עליו מאי חסד נוגע בעדות איכא הכא דבר זה לריכין הן לברר ודבר העשוי לגלות הוא שיצדקו אחריו עד שיצורר הדבר ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן ואין אלא מגלי דבר בעלמא: דעבד תשובה. והשיב את הגולה: ואי לאו רבי אבא דמן עכו. שהזכירה לי לאחר זמן: שכתפה. שכתפה: ומס אחד מהן. עד שלא חתמו: לריכין למיכתב כו'. דקיום השטר בשלשה והרואה שנים חתומין בו יאמר ששנים קיימוהו: ואי כפכ ביה שטרא דין נפק קדמנא בי דינא טו לא לריך. דלא מקרי בי דינא כליר מתלתא: בי דינא דרבנא אשי. אורחא דמילתא נקט שהוא היה ראש ישיבה במתא מחסיא בימי רב נחמן בר יצחק שהוא מרא דשמיטתא דודאי בי דינא דרב אשי לא עבדין בתרי: ואמר לנא רבנא אשי. לאזדקין ליה ולקוימי דיון דרב אשי גופיה הוציקן איזו ודאי לתלתא אמר ויש מפרשין ואמר לנא רבנא אשי תלתא נינהו ולא נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון מאי ואמר לנא דכתבי ביה: מסני נשניין. לדין העובדי כוכבים: וטהורה אני. שלא נבעלתי לעובד כוכבים: נאמנת. ומוותרת לכהן: ואם משניסם כלו עדים. כגמרא מפרש להיא קאי: גמ' נפסי לאיש אסרה לכל העולם דלא ידעינן למאן וכי אמר הוה התיבה לו: שנאמן לאסור אס צפו. כשהיא קטנה או נערה שנידו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה שנפתחה מנין שאם אמר קדשהיה לפלוני שהוא נאמן לאסרה על הכל: אס צפי נפסי. אלמא כדדידה תליא נתינה והימניה קרא למימר הכי: הוה למס לי. כיון דלאו להפס שאסר מינצי ליה: ולא ליכנס. אס הוליא שם רע על נישואי אחיו שאין היכס נידון כמוליא שם רע ליענש במאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה:

תרי ותרי נינהו אי ערער דפגם משפחה גלוי מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער דגולנותא וקאמרי הני ידעינן ביה דעבד תשובה א"ר זירא הא מלתא מרבי אבא שמיע לי ואי לאו רבי אבא דמן עכו שכתפה ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם צריכין למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה שמרא דין נפק לקדמנא בי דינא טו לא צריך ודלמא בית דין חצופה הוא וכדשמואל דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצופה דכתיב ביה כי דינא דרבנא אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כדשמואל סבירא להו דכתיב ביה ואמר לנא רבנא אשי: מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת אמרה נשביתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת באו עדים הרי זו לא תצא: גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה התיירה ל"ל קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי איצטריך קרא לכדבר הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מיבעי ליה לכדתני ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה הוה ולא ליכנס ת"ד האשה שאמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שוויה לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תניא גמי הכי אמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה גמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקידשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות כן אמרה להם בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הכירה לפני חכמ' באושא ואמרו אם נתנה אמת' לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל מרב אמרה בטמאה אני וחורה ואמרה טהורה אני מהו אמר ליה אף כו' אם נתנה

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות כב.

בשמו שהוא היה רבנא אשי ראש ישיבה צמתא בעיר מחסיא בימי רב נחמן בר יצחק, שהוא מרא דשמעתא שהוא אמר דין זה דודאי בי דינא דרב אשי

לא עבדין צתרין: שהבית דין של רב אשי בוודאי לא היו מקיימים שטר בשניים בלבד.

ממשיכה הגמרא לשאול על כך **ודלמא רבנן דבי רב אשי בדשמואל סבירא להו שאפשר**

לעשות מעשה בית דין בשניים בלבד,

מתרצת הגמרא **דכתיב ביה ואמר לנא רבנא אשי לאזדוקי ליה ולקיומי שנכתב באשרתא**

במפורש שרב אשי בעצמו ביקש לקיים השטר , דכיון דרב אשי גופיה הזקיקן איהו ודאי לתלתא אמר, והיות ורב

אשי עצמו ביקש לקיים השטר בוודאי הצריך שלשה כפי

שנפסק לדינא, **ומביא רש"י פירוש נוסף ויש מפרשין**

ואמר לנא רבנא אשי וכתובת שמו בלבד מוכיחה שהם

תלתא נינהו והוא אחד מהם, דוחה רש"י פירוש זה **ולא**

נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון שאם רב אשי אחד מהם

מאי ואמר לנא דכתבי ציה: לצורך מה כתבו התיבות "ואמר

לנא" מה אמר להם, אם הוא אחד מהשלשה (ולדבריהם

היה צריך לכתוב לקדמת בית דינא ורבנא אשי):

מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה

אני ורוצה להינשא, הרי היא **נאמנת שהפה**

שאסר כשאמרה שהיא אשת איש הוא **הפה שהתיר**

שחזרה ואמרה גרושה אני ואם יש עדים שהיתה אשת

איש, ואסורה להינשא לאחר **והיא אומרת גרושה אני**

ומותרת לשוק אינה נאמנת, ואין מתירין לה להינשא עד

שתביא עדים שפנויה היא, אמרה נשציתי לצין העוזדי

כוכציס: והרי נאסרת לכהונה בכך, אבל כשממשיכה

ואומרת **ועטורה אני שלא נבעלתי לעוזד כוכציס: נאמנת**

ומותרת לכהן: שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, ואם יש עדים שנשכבית לבין העכו"ם והיא אומרת טהורה

אני שלא נבעלתי אינה נאמנת ואסורה לכהן, ואם משנשאת צאו עדים בגמרא מפרש אהייא קאי: האם דין

זה שבאו עדים אחר שנשאת הוא לגבי אשת איש שאומרת גרושה אני, או לגבי שבויה לכהן שבאו עדים

שנשכבית הרי זו לא תצא:

גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נסמי לאיש הזה לאשה,

ומשמעות הפסוק דכשהאב אומר את בתי נתתי - לאיש - אסרה לכל העולם דלא ידעינן למאן, כי משמע

כל איש ואיש ולא מסויים **וכי אמר הזה התיירה לו:** הזה התיירה לבעלה שהוא האיש המסויים.

שואלת הגמרא - **למה לי קרא למה צריך לזה לימוד מפסוק הרי סברא היא** - הוא אסרה והוא שרי

לה האב אסרה לכל כשאומר שנתקדשה ומתירה למקדש מתרצת הגמרא - **אלא כי איצטריך**

טרי ומרי ניטו. כי אמרי לא גזל הוו להו טרי ומרי ולא מתקשר בהכי דקי"ל לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים: דפגם משפחה. שהעידו עליו שהוא עבד ועבד פסול לדין ולעדות ק"ו מאשה כדאמר בפ' החובל (כ"ק פה.): גלוי מילתא בעלמא הוא. משתמנו אמאי אין מעדיין עליו מאי חשד נוגע בעדות

איכא הכא דבר זה לריכין הן לברר

ודבר העשוי לגלות הוא שיבדקו

אחריו עד שיבורר הדבר ואין עדותן

של אלו תלוי בהגדתן ואין אלא

מגלי דבר בעלמא: דעבד פשוט.

והשיב את הגולה: ואי לאו רבי אבא

דמן עכו. שהזכירה לי לאחר זמן:

שכתפה. שכתתיה: ומא אחד מן.

עד שלא חתמו: לריכין למיכסד כו'. דקיום השטר בשלשה והרואה שנים

חתומין בו יאמר שצננים קיימוהו:

ואי כפס ציה שטרא דנ נפק קדמנא בי

דינא טו לא לריך. דלא מקרי בי דינא

צליז מתלתא: בי דינא דרבנא אשי.

אורחא דמילתא נקט שהוא היה ראש

ישיבה צמתא מחסיא בימי רב נחמן

בר יצחק שהוא מרא דשמעתא דודאי

בי דינא דרב אשי לא עבדין צתרין:

ואמר לנא רבנא אשי. לאזדוקי

ליה ולקיומי דכיון דרב אשי גופיה

הזקיקן איהו ודאי לתלתא אמר ויש

מפרשין ואמר לנא רבנא אשי תלתא

נינהו ולא נהירא לי דאי רב אשי חד

מנהון מאי ואמר לנא דכתבי ציה:

מסמי נשציתי. לצין העוזדי כוכציס:

ועטורה אני. שלא נבעלתי לעוזד

כוכציס: נאמנת. ומותרת לכהן: ואם

משניסם צאו עדים. בגמרא מפרש

אהייא קאי: גמ' נסמי לאיש אסרה.

לכל העולם דלא ידעינן למאן וכי

אמר הזה התיירה לו: שנאמן לאסור

אם צפו. כשהיא קטנה או נערה

שבידו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה

שנתפתה מנין שאם אמר קדשהיה

לפלוגי שהוא נאמן לאסרה על הכל:

אם צפי נסמי. אלמא כדדידה תליא

נתינה והימניה קרא למימר הכי:

הוא למא לי. כיון דלאו להפה שאסר

מיבעי ליה: ולא ליצס. אם הוליא

סס רע על נישואי אחיו שאין היצס

נידון כמוליא סס רע ליענש צמאה

כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה:

טרי ומרי נינהו אי ערער דפגם משפחה גלוי

מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער

דגולנותא וקאמרי הני ידעינן ביה דעבד תשובה

א"ר זורא הא מלתא מרבי אבא שמיע לי ואי

לאו רבי אבא דמן עכו שכחתה ג' שישבו לקיים

את השטר ומת אחד מהם צריכין למיכתב

במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי אמר רב

נחמן בר יצחק ואי כתב ביה שמרא דנן נפק

לקדמנא בי דינא טו לא צריך ודלמא בית דין

חצוף הוא וכדשמואל דאמר שמואל שנים שדנו

דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצוף דכתיב ביה

כי דינא דרבנא אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי

כדשמואל סבירא להו דכתיב ביה ואמר לנא

רבנא אשי: מתני' האשה שאמרה אשת איש

הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא

הפה שהתיר ואם יש עדים שהיתה אשת איש

והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת אמרה

נשכבית וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר

הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשכבית והיא

אומרת טהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת

באו עדים הרי זו לא תצא: גמ' א"ר אסי מנין

להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה

שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש

אסרה הזה התיירה ל"ל קרא סברא היא הוא

אסרה והוא שרי לה אלא כי איצטריך קרא

לכדרכ הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב מנין

לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר

את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מיבעי ליה

לכדתני ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי

לאיש הזה הזה ולא ליבם ת"ד האשה שאמרה

אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת

והא שוויה לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא

בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תניא

גמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה

פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא

לדבריה נאמנת ומעשה גמי באשה אחת גדולה

שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם

לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות כב.

קרא לכדרב הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב מנין לאב שנאמן
לאסור את צמו כשהיא קטנה או נערה שצידו לקדשה (משא"כ משבגרה)

כדאמרי' צפ' נערה שנתפתה מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאוסרה על הכל: מן התורה שנאמר **את צמי נסתי אלמא צדידה תליא נתינה היות וכתוב בתי נתתי ולא ביתי לקח האיש וכו' והימניה קרא למימר הכי:** והתורה האמינתו לומר כך, ואם כן **לאיש הזה למה לי כיון דלאו להפה שאסר מיבעי ליה:** שזאת סברא, אלא שלימוד האיש הזה **מיבעי ליה לכדתני ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה הזה ולא ליצם אם הוליא שם רע על נישואי אחיו** לאחר מות אחיו שעכשיו אשתו נופלת לפניו לייבום והוא אומר עליה עלילות דברים **שאין היצם נידון כמוליא שם רע ליענש צמאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה:**

ת"ר האשה שאמרה אשת איש אני ולפיכך אני
אסורה על כולם וחזרה ואמרה פנויה אני
ומותרת להינשא נאמנת,

שואלת הגמרא - והא שווייה לנפשה חתיכה דאיסורא
והרי עשתה עצמה כחתיכת איסור ואיך ניתרת
אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה
משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני:

וראיה מברייאת שאומרת כך - תניא נמי הכי אמרה
אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני אינה
נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת הוהיל ונתנה
אמתלא נאמנת: ומעשה נמי באשה אחת גדולה שהיתה
גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה, ואמרה
להם מקודשת אני, לימים לאחר זמן עמדה וקידשה
את עצמה, אמרו לה חכמים מה ראית לעשות בן,

אמרה להם, בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים לא ישרים, אמרתי מקודשת אני, כדי שיניחוני
עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי, וזו הלכה העלה רב אחא שר הבירה
המוציא ומביא והממונה על שערי משכן הסנהדרין שמקום מושבם היה כבירה וארמון כלשכת הגזית בבית
המקדש הנקרא בירה לפני חכמי' באושא אחד מעשרה מקומות שגלתה הסנהדרין והיה בזמן התנאים,
ואמרו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת,

בעא מיניה שמואל מרב הקשה שמואל לרב בעניין דומה, אישה ש אמרה טמאה אני אמרה לצעלה נדה
אני: וצריך לפרוש ממנה וחזרה ואמרה לו טהורה אני לא הייתי נדה: מהו, מה דינה, האם מותרת
לבעלה ללא טבילה, אמר ליה אף בוז אם נתנה

כדי ותרני נעו. כי אמרי לא גזל הוה להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי דקי"ל לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים: דפגם משפחה. שהעידו עליו שהוא עבד ועבד פסול לדון ולעדות ק"ו מאשה כדאמר בפ' החובל (כ"ק פה.): גלוי מילתא בעלמא הוה. משתמנו אמאי אין מעדיין עליו מאי חשד נוגע בעדות איכא הכא דבר זה לריבין הן לכרר ודבר העשוי לגלות הוא שיבדקו אחריו עד שיצורר הדבר ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן ואין אלא מגלי דבר בעלמא: דעבד טעמא. והשיב את הגולה: ואי לאו רבי אבא דמן עכו. שהזכירה לי לאחר זמן: שפחה. שפחה: ומא אחד מן. עד שלא חתמו: לריבין למיכסד כו'. דקיום השטר בשלש והרואה שנים חתומין בו יאמר ששנים קיימוהו: ואי כפס ציה שטר דין נפק קדמנא צי דינא טו לא לריב. דלא מקרי צי דינא צליר מתלתא: צי דינא דרבנא אשי. אורחא דמילתא נקט שהוא היה ראש ישיבה במתא מחסיה בימי רב נחמן בר יצחק דהוא מרא דשמיטתא דודאי צי דינא דרב אשי לא עבדין בתרין: ואמר לנא רבנא אשי. לאזדוקין ליה ולקיומי דכיון דרב אשי גופיה הוזקין איהו ודאי לתלתא אמר ויש מפרשין ואמר לנא רבנא אשי תלתא נינהו ולא נהירא לי דהי רב אשי חד מנהון מאי ואמר לנא דכתבי ביה: מסני' גשמי'. לכן העובדי כוכבים: וטהורה אני. שלא נבעלתי לעובד כוכבים: נאמנת. ומותרת לכהן: ואם משניסם בלו עדים. בגמרא מפרש שהיה קאי: גמ' נספי לאיש אסרה. לכל העולם דלא ידעין למאן וכי אמר הוה התיבה לו: שנאמן לאסור את צמו. כשהיא קטנה או נערה שצידו לקדשה כדאמרי' צפ' נערה שנתפתה מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאוסרה על הכל: את צמי נסתי. אלמא צדידה תליא נתינה והימניה קרא למימר הכי: הוה למה לי. כיון דלאו להפה שאסר מיבעי ליה: ולא ליצם. אם הוליא שם רע על נישואי אחיו שאין היצם נידון כמוליא שם רע ליענש צמאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה:

תרי ותרי נינהו אי ערער דפגם משפחה גלוי מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער דגולנותא וקאמרי הני ידעין ביה דעבד תשובה א"ר זורא הא מלתא מרבי אבא שמיע לי ואי לאו רבי אבא דמן עכו שכתה ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם צריבין למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה שטרא דגן נפק לקדמנא בי דינא טו לא צריך ודלמא בית דין חצוף הוא וכדשמואל דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצוף דכתיב ביה כי דינא דרבנא אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כדשמואל סבירא להו דכתיב ביה ואמר לנא רבנא אשי: מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת אמרה נשבית ומהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת באו עדים הרי זו לא תצא: גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הוה התירה ל"ל קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי איצטריך קרא לכדרב הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מיבעי ליה לכדתני ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה הזה ולא ליצם ת"ר האשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שווייה לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תניא נמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה נמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה

כב:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

אמתלא לדבריה נאמנת וגם באופן זה אם מסבירה טעם מדוע שיקרה בהתחלה נאמנת, והוא ג"כ משום הפה שאסר הוא הפה שהתיר, תנא

מיניה ארבעים וימנין הלכה זו הוא חזר ולמד ממנו ארבעים פעם ואפילו הכי לא עזב שמואל עובדא בנפשיה פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה: וכך החמיר רק לעצמו.

ת"ר שנים עדים אומרים מת בעלה ושנים אומרים לא מת, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה, הרי זו לא תנשא, מחמת הספק שמא היא אשת איש ואם נשאת לא תלא ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: ומסביר רש"י שהגמרא תשאל הרי זו עדות של שניים נגד שניים ומדוע לא תצא, רבי מנחם בר יוסי אומר תצא, אמר רבי מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שצאו עדים אותם שאמרו לא מת: והיא אשת איש ואסורה ואח"כ הלכה ונשאת דינה שתצא, אבל נשאת על פי העדים שאמרו שמת בעלה, ואח"כ באו עדים שלא מת לא תצא,

שואלת הגמרא - מכדי בכל אופן הרי הם תרי ותרי נינהו ולפיכך זה ספק הבא עליה דינו בלשם סלוי קאי מפני ש צא על ספק אשת איש שהוא ב כרת: ואם כן תצא,

א"ר ששת כגון שנשאת לאחד מעדיה שאמרו מת, דאין לשם סלוי חלה למי שלבו נוקפו מחמת הספק

אמתלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני: **אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת.** הואיל ונתנה אמתלא נאמנת: **אמרה טמאה אני.** אמרה לבעלה נדה אני: **טמאה אני.** לא הייתי נדה: **לא עזב שמואל עובדא בנפשיה.** פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה: **לא תלא.** ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: **שצאו עדים.** שאמרו לא מת: **בלשם סלוי.** צא על ספק כרת: **לאחד מעדיה.** שאמרו מת דאין לשם סלוי חלה למי שלבו נוקפו וזה אומר כרי לי: **באומרת כרי לי.** אין לבי נוקפי שכרי לי אילו היה קיים היה צא: **סרגמה.** להא דר' יוחנן: **עזב אחד.** ולאו שנים אימתי חלה עד אומר כו' ועד אומר כו': **הימנוהו רבנן ככפרי.** לומר מת כדאמרין ביבמות בהאשה מתוך חומר שהחמרת עליה כסופה הקלתה עליה בתחלתה: **אפי' לכתלה נמי.** תינשא: **דב צאי.** ביבמות צפ' שני: **סרוייהו בלשם איש קא מספדי.** שניהן מעידין שאשת איש היטה: **מיסא אינה יכולה מכתשו.** אם יצא בעלה אינה יכולה לומר מת אשה הלכך אי לאו דכרי לה שמת מירתתא ולא מינסבא: **גירושין יכולה מכתשו.** אם יצא ויאמר לא גירשתך היא תאמר גירשתני הלכך אי שרית לה סמכה להכחשה ומינסבא על פי עדים הללו מספק ולא מירתתא למידק שפיר: **עשיו מ.** הוסי: **ליולא לברורה.** אם אמרו טבע במים או חללו ארי אין אנו יכולין לברר הדברים הלכך לתתלה לא תינשא ואם ניסת לא תלא כרבנן וכשניסת לאחד מעדיה: **אחוי גיטין.** אירכס לי: **הרי זו לא תנשא.** לאחר:

מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היבא דליבא עדים דקא מסייעי לה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליבא לברורה גירושין איבא לברורה דאמרין לה אם איתא דהכי הוה אחוי לן גיטין תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא

וזה העד שקידשה הוא אומר כרי לי שמת ולפיכך אין לבו נוקפו ואינו מתחייב בקרבן אשם:

ושואלת הגמרא היא גופה באשם תלוי קיימא הרי גם האישה מתחייבת באשם, עונה הגמרא, שגם לגבי האישה מדובר באומרת כרי לי אין לבי נוקפי שכרי לי מפני שעבר זמן רב ואילו היה קיים היה צא:

אמר רבי יוחנן שנים אומרים מת, ושנים אומרים לא מת, הרי זו לא תנשא, מחמת הספק איזו מהם עדות אמת, ואם נשאת לא תצא, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא,

שואלת הגמרא מאי שנא רישא מה שונה הדין הראשון בספק עדות מיתת הבעל, פסק רבי יוחנן - אם נשאת לא תצא ומאי שנא סיפא בספק עדות שגירשה אם נשאת תצא,

אמר אביי - סרגמה תפרש להא דר' יוחנן: עזב אחד ולאו שנים אימתי, לא דיבר רבי יוחנן על עדות של שניים חלה עד אומר כו' ועד אומר כו': ולכן ברישא של דבריו בעדות על מיתת הבעל, עד אחד

אומר לא מת ועד אחד אומר מת הימנוהו רבנן ככי תרי האמינו חכמים כעדות שניים **לומר מת, כדאמרין ביבמות בהאשה מתוך חומר שהחמרת עליה כסופה** שאם בא בעלה אתה נותן עליה כל הדברים האלו שנאמר שם במשנה שתצא מזה ומזה ומפסידה כתובה וכו', **הקלתה עליה בתחלתה** להתירה לינשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה שפיר: **ובדעולא** וכדברי עולא - **דאמר עולא כל מקום**

כב:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים העד שאומר שמת נחשבת לעדות שניים והאי דקאמר לא מת והעד השני שאומר לא מת הוה

ל'יה חד וזאת עדות יחיד ואין דבריו של אחד במקום שנים, אי הכי אפי' לכתחלה נמי תנשא, ומדוע פסק רבי יוחנן שלכתחילה לא משום דרב אסי צינמות צפ' שני: ששם רב אסי הביא פסוק זה כטעם על משנה שעניינה גם כן נישואין בחשש איסור, דא"ר אסי הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך ומפרש רש"י במשלי (פרק ד פסוק כ"ד) הסר ממך עקשות פה. לא תעשה דבר שילעיוזו בו הבריות ויעקימו עליך פיהם: עקשות פה. לשון עקום כמו תם אני ויעקשני (איוב ט) ובמשנה שיניה עקומות ועקושות: ולזות שפתים.

עקמימות שפתים שלא ירחיבו הבריות פה עליך:

אבל ה סיפא של דברי רבי יוחנן שעד אחד אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא נתגרשה לא נתגרשה תרויהו צאשת איש מיעדין שאשת איש היתה: כי גם האומר שנתגרשה מודה שהייתה אשת איש, והרי זה כמו שיש כאן שני עדים שהיא אשת איש והאי דקאמר נתגרשה הוה ל'יה חד ורק אחד אומר שנתגרשה ואין דבריו של אחד במקום שנים.

פירוש נוסף לדברי רבי יוחנן, רבא אמר - לעולם תרי ותרי נינהו מדובר בעדות של שניים נגד שניים וראה ר' יוחנן דבריו של ר' מנחם בר יוסי

אמתלא לדבריה נאמנת תנא מוינה ארבעים זימנין ואפ"ה לא עבר שמואל עובדא בנפשיה ת"ר שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם בר יוסי אומר תצא אומר רבי מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא מכרי תרי ותרי נינהו הבא עליה באשם תלוי קאי א"ר ששת כגון שנשאת לאחד מעדיה היא גופה באשם תלוי קיימא באומרת ברי לי אומר רבי יוחנן שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אומר אביי תרגמה בעד אחד עד אחד אומר מת הימנוהו רבנן כבי תרי וכדעולא דאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים והאי דקאמר לא מת הוה ל'יה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים אי הכי אפי' לכתחלה נמי משום דרב אסי דא"ר אסי הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך סיפא עד אחד אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא נתגרשה תרויהו באשת איש קמסהדי והאי דקאמר נתגרשה הוה ל'יה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים רבא אומר לעולם תרי ותרי נינהו וראה ר' יוחנן דבריו של ר' מנחם בר יוסי בגרושין ולא ראה במיתה מ"ש מיתה אינה יכולה מכחשתו גרושין יכולה מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היבא דליבא עדים דקא מסייעי לה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליבא לברורה גירושין איבא לברורה דאמרינן לה אם איתא דהכי הוה אחוי לן גיטין תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא

שאמר בביריתא למעלה שאם נשאת תצא רק בגרושין ולא ראה ולא סבר כך במיתה ולכן לא תצא מאי מעמא ומה הטעם החילוק, בעדות לגבי מיתה אינה יכולה מכתשו אס יצא בעלה מתברר שהעדות שהעידו שלא מת היא האמת אינה יכולה לומר מת אתה, הלכך אי לאו דברי לה שמת ואם לא שברור לה ומרגישה שבעלה מת מירתתא ולא מינסבא מפחדת ולא תנשא לאחר: אבל גרושין יכולה מכתשו אס יצא בעלה ויאמר לא גירשתיך, היא תאמר ותוכל להכחישו בפניו ולהעיד לומר גירשתי, הלכך אי שרית לה אם תתיר לה להינשא סמכה להכחשה תסמוך על האפשרות שיש לה להכחיש ומינסבא על פי עדים הללו מספק, ולא מירתתא למידק שפיר שאינה גרושה באמת:

שואלת הגמרא ומי חציפה כולי האי שאשה אע"פ שלא נתגרשה תאמר בפני בעלה גרשתני והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה ולפיכך היא אומרת אמת שגירשה,

מתרצת הגמרא הני מילי שאומרת גרשתני ונאמנת היבא דליבא עדים דקא מסייעי לה כשאין עדים שמסייעים לה לשקר, וזה רק היא כנגד בעלה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי לה עדי השקר שאמרו שנגרשה מעיזה ומעיזה לשקר בפני בעלה ולומר גרשתני,

כב:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

ועוד פירוש לדברי רבי יוחנן **רב אסי אמר - כגון דאמרי עדים עכשיו**
מת היום: עכשיו גירשה, והחילוק הוא מפני שעדות על מיתה

ליכא לברורא אם אמרו טבע צמים, או אכלו ארי, אין אנו יכולין לברר הדברים, הלכך לכתחלה לא תינשא, ואם ניסת לא תלא כרצנן, וכשניסת לאחד מעדיה: כפי שהעמיד רב ששת את הברייתא לעיל, אבל עדות גירושין שאמרו היום נתגרשה איכא לברורא אפשר לברר אם נכונה דאמרינן לה אם איתא דהכי הוה שאומרים לה שאם באמת כך היה אחזי לן גיטיך הראי לנו הגט דבשעתא פורתא לא מהימנא למימר אירכס לי שבזמן מועט לא נאמנת לומר כבר אבד לי הגט:

תנו רבנן אישה שאין אנו יודעים אם היא פנויה או אשת איש, ובאים שנים אומרים נתקדשה והרי היא אשת איש ואסורה להינשא ושנים אומרים לא נתקדשה והיא פנויה **הרי זו לא תנשא לאחר:** מחמת הספק ואם נשאת לא תצא, אשת איש ש שנים אומרים נתגרשה, ומותרת להינשא ושנים אומרים לא נתגרשה ואסורה הרי זו לא תנשא לאחר ואם נשאת תצא

אמתלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני: אם נסנה אמתלא לדבריה נאמנת. הואיל ונחנה אמתלא נאמנת: אמרה טמאה אני. אמרה לבעלה נדה אני: טהורס אני. לא הייתי נדה: לא עבד שמואל עובדא צנפסיס. פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונחנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבעה: לא טלא. ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: טבאו עדים. שאמרו לא מת: צאסס טלוי. צא על ספק כרת: לאחד מעדיה. שאמרו מת דאין אסס טלוי אלא למי שלכו נוקפו וזה אומר כרי לי: צאומרת כרי לי. אין לבי נוקפי שכרי לי אילו היה קיים היה צא: סרגמסה. להא דר' יוחנן: צעד אחד. ולאו שנים אימתר אלא עד אומר כר' ועד אומר כר': סימנושו רבנן ככפרי. לומר מת כדאמרינן ביבמות צהאשא מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלתה עליה בכתחלה: אפי' לכתחלה נמי. תינשא: דרב אסי. ביבמות צפ' שני: סרווישו צאשס איש קא מספדי. שניהן מעידין שאשת איש הייתה: מיסה אינה יכולה מכתשסו. אם יצא בעלה אינה יכולה לומר מת אתה הלכך אי לאו דברי לה שמת מירתתא ולא מיינסבא: גירושין יכולס מכתשסו. אם יצא ויאמר לא גירשתיך היא תאמר גירשתי הלכך אי שרית לה סמכה אהכחשה ומיינסבא על פי עדים הללו מספק ולא מירתתא למידק שפיר: עכשיו מת. היום: ליכא לברורא. אם אמרו טבע צמים או אכלו ארי אין אנו יכולין לברר הדברים הלכך לכתחלה לא תינשא ואם ניסת לא תלא כרצנן וכשניסת לאחד מעדיה: אחזי גיטיך. דבשעתא פורתא לא מהימנא למומר אירכס לי: הרי זו לא תנשא. לאחר:

מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי לה אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליכא לברורא גירושין איכא לברורא דאמרינן לה אם איתא דהכי הוה אחזי לן גיטיך תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא